

تألیف: ژان - مارسل ژاننه

اصول علم اقتصاد

ترجمه شده به قلم دکتر هوشنگ نهبانندی

از انتشارات مؤسسه عالی حسابداری - تهران ۱۳۵۰

خوانندگان عزیز آگاهند که ماهنامهٔ وحید ماهنامهٔ است
فرهنگی و بیشتر در نقد و بررسی کتب و مطبوعات ناظر به جنبه‌ها
و موازین ادب پارسی است و بدین جهت این بنده بی بهره از
فن اقتصاد هم تواند سطوری چند در حدیکه وابسته بادب پارسی
است بنگارد.

(سید جعفر سجادی)

برگرداندن مطالب علمی، بویژه علوم تازه و نو بنیاد بزبان پارسی یکی
از وظائف مهم و با یستهٔ بزرگان علم ادب عصر حاضر است و بزرگترین
خدمتی است که میتوان بجهان انسانیت و بویژه بملك و ملت کرد و بایستی
این کار بسرعت و شتاب تمام انجام شود؛ زیرا بسیاری از دانش های بشری

است که علاوه بر جنبه‌های کلاسیک و درسی همگانی است و لازم است که همهٔ مردم از اصول و موازین آن دست کم در سطحی غیر علمی آگاه باشند بویژه دانش‌هاییکه با کار و زندگی روزانه و بناهای اجتماعی افراد سروکار دارد و بدیهی است در این راه باید گمارده شوند و یا خود را در این مسیر و جریان قرار دهند که از تمام جهات و جوانب شایستگی آنرا داشته باشند. زیرا بر گرداندن مطالب علمی از زبانی بزبان دیگر بسی دشوار است بویژه که پایهٔ آن فن و دانش در زبان دیگر گذارده شده باشد که بناچار در طرح ریزی و اصطلاح و واژه سازی نهادهای اجتماعی و دقائق ادب و عرفیات آن زبان را رعایت کرده است که بر گرداندن آن واژه‌ها بزبانی بجز زبان پایه گذارندهٔ آن دانش، نیاز به بررسی لغات و پیوند دادن واژه‌ها با پیشوندها و پسوندهای موجود در متون کهن دارد. شاید که خواست و مقصود خداوندان دانش و واژه‌های اصلی زبان بیگانه را بدرستی برساند و از همین راه است که بسیار دیده شده است که در نقل دانش‌ها بزبانی دیگر باژگونی پدید آمده است و خواست خداوند علم بدرستی افاده نشده. پس آنان که در این راه گام بر میدارند، نه تنها باید در آن دانش و قوفی کامل و آگاهی بسیار داشته باشند، بلکه باید در زمینهٔ ادب و نکات باریک ادبی و حتی عرفیات مردم دانشی ژرف و پهن‌آور داشته باشند و ویژگیهای زبان را با تمام جهات و جوانب بدانند تا دست کم اگر نشود و یا نتواند واژه‌های درست برابر بیابد، به نزدیک‌ترین واژه‌های بایسته که در حوزه فهم باشد برگرداند.

کتاب حاضر تا آنجا که این ناچیز را رسد که از این جهات نقد و بررسی کند از لحاظ بکار گرفتن واژه‌ها در راه رساندن خواست نگارنده و موضوع دانش اقتصاد بسیار جالب است. گرچه مترجم دانشمند در برگزیدن واژه‌های پارسی کمتر خود را دچار دشواری کرده و در پیدا کردن برابرهای از واژه‌های تازی بهره گرفته‌اند، لکن بایبانی بس شیوا و عباراتی گیرا اصول مشکل و مسائل پیچیده و دشوار را نگاهشته و تقریر کرده‌اند. تا آنجا که نه تنها ارباب این دانش را بکار آید، بلکه همگان نیز از این فن توانند بهره‌بر گیرند.

یکی از مزایای مهم این ترجمه این است که مترجم دانشمند واژه‌نامه‌یی که همه واژه‌های ویژه این فن را در بردارد و در متن کتاب بکار رفته است در ۲۵ صفحه تنظیم کرده در آخر کتاب چاپ کرده‌اند. میدانیم که با سیل تمدنی که از کشورها و شهرهای مختلف دنیا بدین کشور سرازیر شده است و ناگزیر در رشته‌های گوناگون دانش‌های بشری از فنون تکنیکی گرفته تا حقوق و اقتصاد و شعر و ادب واژه‌ها و اصطلاحات خاص بکار گرفته شده است که همه آنها کیفیاً و کمّاً پیوسته بدانش هائی است که بما میرسد و بزبان ما درمیآیزد. مردم ایران ناچار باید در این راه باشتاب گامهایی بردارند و پیش از آنکه این در آمیختگی بصورتی درآید که جدائی و بازشناسائی آنها دشوار و بلکه ناممکن میشود برای اینگونه واژه‌ها برابر هائی از مواد موجود پارسی بسازند و جایگزین واژه‌های بیگانه نمایند. غفلت در این راه بطور قطع و یقین بسود ادب و تمدن و ملیت ما نخواهد بود. تمهید این کار سنگین و مهم بطور مسلم در درجه نخستین با علما و دانشمندان وطن پرست این مرز و بوم است و بر همه کسانی که در راه ترجمه و تألیف گام بر میدارند بایسته است که در مرتبه نخستین در متون مترجم خود از بکار بردن عین اصطلاحات و واژه‌ها تا آنجا که ممکن است خود داری کرده برابر هائی، اگرچه بطور کامل خواست اصلی را نرساند، بکار گیرند و برای جبران نارسایی هائی که پدید میآید با افزودن عبارتی دیگر، خواست نگارنده را برسانند و در درجه دوم همچنانکه مترجم محترم کتاب حاضر کرده‌اند واژه‌نامه‌یی که همه واژه‌ها را در برداشته باشد به پیوست کتاب قرار دهند، باشد که ارباب دانش و کسانی که در این زمینه گام بر میدارند باآسانی بتوانند معادل هائی برای آن بیابند. متأسفانه دیر بازی است که دانشمندان که در رشته‌های پراکنده دانش‌های گوناگون اقدام به تألیف و ترجمه کرده و میکنند و مردم را به دانش‌های غربی آشنا کرده‌اند حقاً در این راه کوتاهی نموده‌اند و رسالت ملی خود را آنطور که باید انجام نداده‌اند. حتی برخی از اینان گمان برند که بکار بردن واژه‌های بیگانه راهنمای برتری و بسیاری دانش آنها است. همچنانکه پیشینیان بابه کار بردن جملات و اصطلاحات سنگین تازی مراتب برتری و کمال خود را میرساندند و رفته رفته زبان پارسی را با الفاظ و لغات و جملات تازی آن چنان درآمیختند که هم

اکنون جدا کردن و باز شناختن آنها نه تنها دشوار و سخت است، بلکه در بسیاری از موارد ناممکن است و گمان نمیکنم با همه کوششی که در این راه شده است و میشود، توفیق زیادی بدست آید. اینجا است که ارباب منصب و مقام و کسانی که مسؤولیت های مملکتی را به عهده دارند، باید در کار ترجمه و نشر کتب بویژه کتب عربی نظارت کرده راهنمایی های لازم را بنمایند. و غرب زدگی و فرنگی مآبی را بیک سو نهند و بدانند که آنچه ارزشمند است اندیشه و فکر و خرد و دانش است. بکار گرفتن واژه های فرنگی آن هم در منی که بگمان خود پارسی کرده اند و بایستی همگان از آن بهره بگیرند نه تنها راهنمای ژرفنای اندیشه و عمق دانش نباشد، شاید نمودار ناتوانی و بی خردی هم باشد. باید دانست که ایران را تمدنی است بس کهن و در همه رشته ها و دانش های بشری که در روزگار آن خود رواج داشته است، نگارشها دارند و متونی بس کهن موجود است پرازواژه و اصطلاحات پارسی که با بررسی و جستار در آنها بیگمان میتوان بواژه هایی بسیار دست یافت و درواژه سازی های تازه بکار گرفت.

همچنان که اشارت رفت، مترجم دانشمند بسیاری از این جهات و نکات را در برگرداندن این کتاب بزبان پارسی مورد دید قرار داده اند و با آن که دانش اقتصاد بصورت کنونی دانشی است تازه و پرازواژه های بیگانه کوشش بسیار کرده اند که در متن ترجمه از بکار بردن عین آنها خود داری کنند و برابری که خواست نگارنده را برساند بیابند و البته در برخی از موارد ناگزیر بوده اند که از واژه های موجود و جا افتاده در فارسی که ریشه تازی دارد بکار گیرنده گویان که با بررسی و دقت بیشتر در برخی از جاها میتوانند از واژه های پارسی سره بهره و پر شدند و برابری بسازند، چنانکه میتوانند بجای «توزیع» بخش و بجای «متنوع» گوناگون و بجای «اجتناب» دوری جستن و بجای «مدد معاش» کمک زندگی و بجای «اتحادیه» همبستگی و وابستگی بگذارند. توفیق و خدمات روز افزون مترجم دانشمند از خداوند گار بزرگ خواستارم. امید است که کار این ترجمه نمونه ای باشد پژوهندگان و دانش دوستان را و هر کس بفرآورد دانش و سهم خود در راه حفظ و نگهبانی و ترویج زبان و ادب پارسی کوشا باشد.